

4 בדצמבר 2016

לכבוד
ד"ר אברהם נגוסה
יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות
הכנסת,
ירושלים

בדוא"ל

שלום רב,

הנדון: אלימות שוטרים כלפי קבוצות מיעוט

לרגל הדיון המיוחד לציון יום זכויות האדם הבינלאומי בוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות בנושא אלימות משטרתית כלפי קבוצות שונות באוכלוסייה, לרבות קבוצות עולים (13.12.16), הרינו מתכבדים להציג עמדתנו העקרונית כלפי יחס המשטרה לקבוצות-מיעוט בישראל:

(1) אנו עדים לאורך השנים למקרים של אפליה או אלימות בלתי חוקית של שוטרים כלפי קבוצות מיעוט שונות בחברה בישראל, ובניהן קבוצות עולים: יוצאי-אתיופיה ויוצאי חבר-העמים, פליטים ומבקשי מקלט, ערבים או חרדים. לעיתים יחס זה הוא תוצר של דעות-קדומות או גזענות אצל השוטרים עצמם, ולעיתים מדובר ברוח-המפקד או אף בפקודות מלמעלה.¹

(2) תופעה זו אינה ייחודית לישראל, והנה מוכרת בעולם: קבוצות המודרות מהחברה זוכות ליחס מפלה גם מהמשטרה. מפרגוסון אשר במיזורי ועד לכפר-כנא ותל-אביב, היחס לאחר בחברה גורר אחריהם יחס משטרתני נוקשה, משפיל ומפלה. דווקא למשטרה יש תפקיד משמעותי בצמצום הפערים בחברה ובסיוע לקבוצות שוליים, אך ישנם מקרים בהם ההתנהלות המשטרתית מחריפה את השסע והניכור, לעיתים עקב אי-הבנה תרבותית, ולעיתים תוך ניצול לרעה של כוחה.

(3) בישראל, הדעות הקדומות באות לידי ביטוי באופן חריף בייחוד כלפי יוצאי-אתיופיה. חוסר ההבנה למאפיינים התרבותיים של הקהילה, ויחס שנתפס כמשפיל כלפי בני הנוער בשכונות שבהם מרוכזת הקהילה, גורם לכך שרבים מבני הקהילה תופסים את יחס המשטרה כהתנכלות. בסקר שנערך לאחרונה, נמצא כי 76.9% מהציבור בישראל סבור כי יש בישראל

¹ לטיפול האגודה במקרים השונים בשנים האחרונות ראו [כאן](#).

גזענות כלפי יוצאי-אתיופיה, יותר מאשר כלפי ערבים, מבקשי-מקלט או חרדים.² מחקר שפורסם לאחרונה מראה כי מחצית מיוצאי אתיופיה סבורים ששוטרים נטפלים אליהם בלי סיבה. אי האמון במשטרה בחברה האתיופית גבוה יותר מאשר בחברה הערבית או החרדית.³ התבטאות המפכ"ל לפני מספר חודשים באשר לאלימות משטרתית כלפי יוצאי אתיופיה, מעידה אף היא על קיום וחומרת התופעה.⁴

(4) תופעת התיג האתני ושימוש יתר בסמכויות שיטור קהילות מסוימות (יוצאי אתיופיה, ערבים, בעלי חזות מזרחית ויוצאי חבר העמים), פוגעת בבנות ובבני קבוצות מיעוט, פוגעת את המרקם החברתי העדין של החברה הישראלית, ובסופו של דבר פוגעת גם בתפקוד המשטרה ובאמון שהציבור רוחש לה.

(5) מהמידע, המחקרים ודו"חות מבקר המדינה שהגיעו אלינו לאורך השנים, זיהינו מס' גורמים שהיעדרם או נוכחותם משפיעים על תופעת האלימות המשטרתית כלפי קבוצות מיעוט באוכלוסייה, לטובה או לרעה:

א. הימצאותה של דוגמא פיקודית ומדיניות ברורה וחדה נגד כל גילוי גזענות ואפליה-האחריות המרכזית למיגור תופעות פסולות של אלימות שוטרים מוטלת על המשטרה עצמה. על המשטרה להקפיד בהקשר זה על "רוח מפקד" חד משמעית וברורה, המוקיעה שימוש בכוח מופרז והדורשת מכל שוטר ושוטר לעמוד בסטנדרט הגבוה ביותר. מן הראוי שהמפכ"ל וכל שרשרת הפיקוד תחתיו יוציאו גינוי נחרץ למקרה, שילווה בהנחיות ברורות, בפעולה משמעתית כנגד השוטרים שהתרשלו ותפעל לחשיפה תרבותית חיובית והתמודדות פיקודית וחינוכית להיכרות וכיבוד של קבוצות מיעוט בישראל, לרבות קבוצות עולים.

ב. ההשקעה בהכשרה חינוכית והמקצועית להתנהלות המשטרה בחברה רב-תרבותית, ולהתמודדות עם הדעות-הקדומות שמביאים השוטרים עמם, ומפתחים בתפקיד.

ג. ההשקעה בשיטור קהילתי, ובשיתוף פעולה והידברות עם נציגי הקהילות השונות. בתחום זה, מדווח על מחסור נרחב מול הקהילות השונות.

ד. העדר שקיפות של איסוף ותיגוד נתונים אודות התופעה - קידום השקיפות הוא אחד מהאמצעים המרכזיים שעשויים להביא לשיפור באמצעות פיקוח ציבורי על המשטרה ועל גופי החקירה והבדיקה. יתר על כן, גם המשטרה עצמה, על פי

² לתוצאות הסקר

³ ראו במאמר באתר הארץ

⁴ ידיעה באתר הארץ

הצהרותיה ובהתאם לתכניות פעולה שונות (כמו למשל מפני"ה), מכירה בחשיבות שיש להגברת אמון הציבור במשטרה, ולמיגור תופעות שליליות שפוגמות באמון זה. אלא שהתמודדות אמיתית עם תופעות שליליות כאמור, מחייבת שיהיו בפני המשטרה ובפני הציבור בכללותו נתונים אמפיריים (כגון, אך לא רק, סוג וחומרת האלימות, אזור ושכונה שבהם מתרחשת אלימות משטרתית, והתחנה והמחוז שמעורבים בה - כל אלה הם נתונים שמתייחסים לטענות חוזרות וחוזרות, שמחייבות חקירה ומחקר, ועוד לפני כן - תיעוד ואיסוף נתונים שיאפשרו אותם.

ה. תרבות חיפוי והסתרה הדדית בתוך המשטרה. תופעה זו מגיעה בהיקפיה לבעיה של ממש, במתן גיבוי בלתי מסויג ואוטומטי מצד המשטרה לשוטרים, הנחשדים או אף המורשעים בהתנהלות בלתי ראויה או בשימוש בכוח מופרז. גיבוי זה, המלווה לא אחת במתקפה נגד מי שמעז לבקר שוטרים או לתעד תופעות פסולות של אלימות, משדר מסר מסוכן של סובלנות לאלימות יתר או לתופעות פסולות אחרות.

ו. זאת ועוד, במשך שנים מועלות טענות קשות נגד מח"ש, אשר סוגרת תיקים רבים מחוסר ראיות או מחוסר עניין לציבור, ובמקרים מעטים בלבד מצליחה להביא למיצוי הדין עם שוטרים, החשודים באלימות. השילוב של חוסר האמון במח"ש יחד עם החשש מהתנכלות כתוצאה מהגשת תלונה כלפי שוטר, גורם למיעוט בהגשת תלונות למח"ש. בקרב אתיופים זה חמור אף יותר בגלל שחוסר האמון והחשדנות שלהם כלפי המערכת בנוסף לפחד שלהם מיחס מזלזל ומתנכל אם יגישו תלונה, הופך אותם לקבוצה שבקושי מגישה תלונות - כפי שנזכר במחקר שערכה אוני' בן-גוריון⁵.

בברכה,

שרונה אליהו חי, עו"ד
מח' זכויות אזרחיות

דבי גילד-חיו, עו"ד
מקדמת מדיניות וחקיקה

⁵ ראו הערה 2